

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ilmastosuunnitelma 2025-2035

Vetelin kunta

3.3.2025 LUONNOS

Vetelin kunnan ilmastosuunnitelma 2025-2035

2025

Kunnanvaltuusto pp.kk.2025

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Kunnan päästötiedot	6
1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä	12
2 Energia ja liikenne	18
3 Materiaalikierto ja hankinnat	26
4 Kestävä ruokajärjestelmä	31
5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus	34
6 Ilmastomuutokseen sopeutuminen	39
Suunnitelman seuranta ja päivitys	42
Lähteet	43

Johdanto

Ilmaston lämpenemisen pysäyttäminen edellyttää maailmanlaajuisten hiilidioksidipäästöjen nollausta, ja jokainen vähennetty hiilidioksidipäästötonni auttaa hidastamaan ilmastonmuutosta.

Suomen kansallinen tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Myös Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.¹ Vetelin kunnan ilmastosuunnitelmassa on huomioitu Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartassa asetetut toimenpiteet ja tavoitteet. Vetelin ilmastosuunnitelma ohjaa kunnan ilmastotyötä kohti hiilineutraaliutta ja määrittää kunnan päästövähennystavoitteen sekä toimenpiteet, joilla päästöjä vähennetään kunnan toiminnassa. Ilmastosuunnitelma on valmisteltu osana Kaustisen seutukunnan Kuntien ilmastosuunnitelmat –hanketta Ympäristöministeriön rahoittamana.²

Suunnitelman valmistelussa mukana ovat olleet kunnan henkilöstö, luottamushenkilöt, yritykset ja asukkaat. Osana valmistelutyötä keväällä 2024 toteutettiin kunnan ilmastokysely³, joka antoi sidosryhmille mahdollisuuden vaikuttaa ilmastosuunnitelman sisältöihin.

Ilmastosuunnitelman päästötietojen lähteenä on käytetty Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämän Hiilineutraalisuomi.fi-verkkopalvelun päästötietopalvelua.⁴ Palvelu hyödyntää päästölaskennassa käyttöperusteista laskentamenetelmää (ALas)⁵, jossa enemmistö päästöistä lasketaan tuotantoperusteisesti ja osa kulutusperusteisesti, riippumatta niiden maantieteellisestä syntypaikasta.

Sanasto

Hiilineutraalius	Tila, jossa toiminnan aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ovat yhtä suuret kuin toiminnan aikana sidotut tai kompensoidut päästöt.
Päästövähennystavoite	Tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjä tiettyyn määrään tai prosenttiosuuteen tiettyyn vuoteen mennessä.
Hiilidioksidiekvivalentti (CO2e)	Yksikkö, joka kuvaa eri kasvihuonekaasujen ilmastovaikutuksia suhteessa hiilidioksidiin.
Hinku-verkosto	Hiilineutraalit kunnat -verkosto, johon kuuluvat kunnat sitoutuvat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään.
Kiertotalous	Taloumalli, jossa materiaalit ja tuotteet pidetään käytössä mahdollisimman pitkään, ja jätteen syntyminen minimoidaan.
Kestävä kehitys	Kehitys, joka täyttää nykyhetken tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa.
Hiilensidonta	Prosessi, jossa hiilidioksidia poistetaan ilmakehästä ja varastoidaan esimerkiksi maaperään tai kasveihin.
Luonnon monimuotoisuus	Elollisten organismien monimuotoisuus, mukaan lukien lajien, ekosysteemien ja geneettinen monimuotoisuus.
Ekologinen kompensaatio	Toimenpiteet, joilla hyvitetään luonnolle aiheutettuja haittoja esimerkiksi lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla.
Hulevesi	Rakennetuilta alueilta pois johdettava sade- ja sulamisvesi.
Vieraslaji	Laji, joka on levinnyt luontaiselta esiintymisalueeltaan uusille alueille ihmisen toiminnan seurauksena ja voi aiheuttaa haittaa paikalliselle ekosysteemille.
Biohiili	Hiilidioksidia sitova materiaali, joka valmistetaan biomassasta pyrolyysin avulla ja jota voidaan käyttää esimerkiksi maaperän parantamiseen.
Kestävä ruokajärjestelmä	Ruokajärjestelmä, joka huomioi ympäristövaikutukset, taloudellisen kannattavuuden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden.

Kunnan päästötiedot

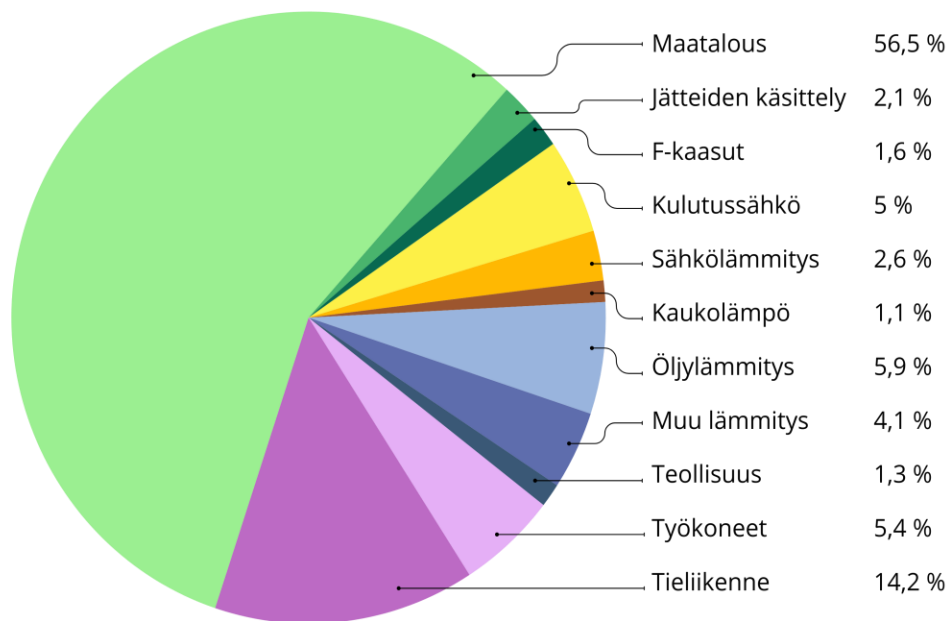

Kunnan päästötiedot

Vetelin kokonaispäästöt vuonna 2022 olivat 70,7 kt CO₂e. Kokonaispäästöt ovat vähentyneet 11 % vuodesta 2007 vuoteen 2022. Päästöt asukasta kohden ovat lisääntyneet 6 %, kun asukasluku on laskenut 16,3 %. Vetelin suurimmat päästölähteet vuonna 2022 olivat maatalous (69 %), tieliikenne (9 %) ja työkoneet (5 %).⁴

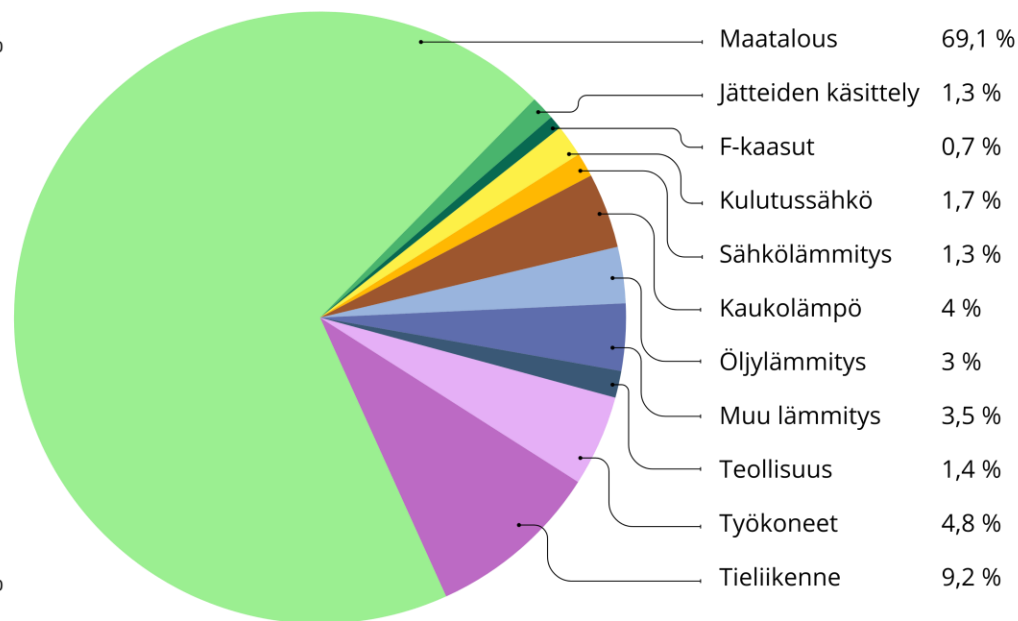
Veteli
Päästölähteet 2007

Lähde: SYKE

Veteli
Päästölähteet 2022

Lähde: SYKE

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päästölähteet ja päästökehitys 2007-2022

(Hinku-laskenta ilman päästöhyvityksiä)

Päästölähde	Kokonaispäästöt 2007 (kt CO2e)	Kokonaispäästöt 2022 (kt CO2e)	Päästömuutos (%)	Päästöt per asukas 2007 (t CO2e)	Päästöt per asukas 2022 (t CO2e)	Päästöt per asukas, muutos (%)
Kulutussähkö	4,0	1,2	-70,7	1,1	0,4	-65,0
Sähkölämmitys	2,1	0,9	-55,8	0,6	0,3	-47,2
Kaukolämpö	0,9	2,8	193,7	0,3	0,9	250,8
Öljylämmitys	4,7	2,1	-55,7	1,3	0,7	-47,1
Muu lämmitys	3,3	2,5	-23,7	0,9	0,9	-8,9
Teollisuus	1,0	1,0	-2,5	0,3	0,3	16,4
Työkoneet	4,3	3,4	-21,3	1,2	1,1	-6,0
Tieliikenne	11,3	6,5	-42,0	3,2	2,2	-30,7
Maatalous	45,0	48,8	8,5	12,8	16,6	29,6
Jätteiden käsittely	1,7	0,9	-44,6	0,5	0,3	-33,9
F-kaasut	1,3	0,5	-57,5	0,4	0,2	-49,2
Yhteensä	79,6	70,7	-11,2	22,6	24,0	6,1
Asukasluku	3518	2946				

Lähde: SYKE – Kuntien ja alueiden khk-päästöt

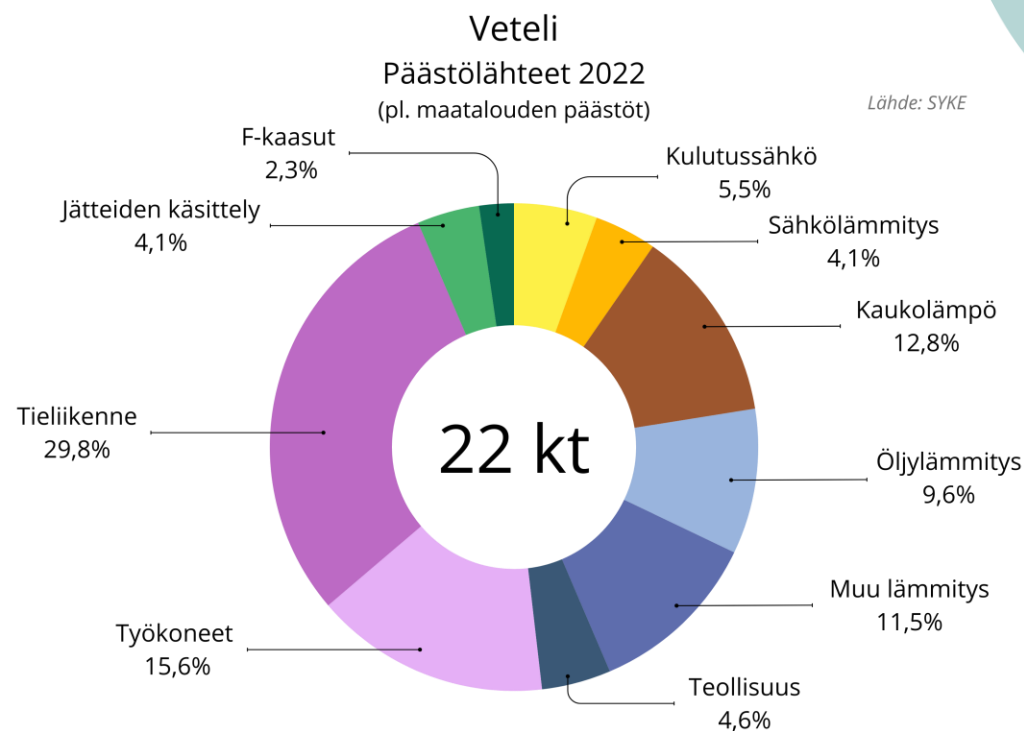
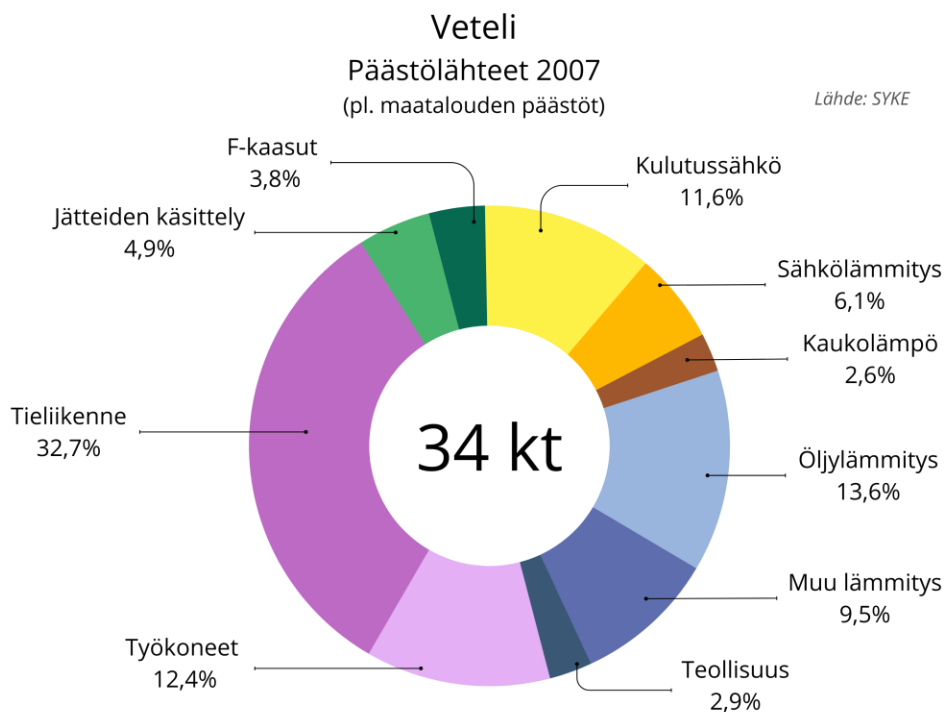
Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päästövähennystavoite

Vetelin päästövähennystavoite vuodelle 2035 on 80 % vuoden 2007 tasosta.

Päästövähennystavoitteessa ei huomioida maatalouden päästöjä. Maatalous on Vetelin suurin päästölähde, ja kunnan vaikuttamismahdollisuudet maatalouden päästöihin ovat rajalliset. Laskentamenetelmässä maatalouden päästöt kohdistuvat alueille tuotantoperusteisesti, vaikka maaseudulla tuotetaan ruokaa huomattavasti laajemmalle alueelle. Tämän vuoksi päästövähennystavoitteen asettamisessa maatalouden päästöt on jätetty laskennan ulkopuolelle.

Päästökehitys

Suomen ympäristökeskuksen päästöskenaariotyökalun⁶ mukaisen perusskenaarion pohjalta tehdyn skenaarion mukaan Vetelin kokonaispäästöt vähenisivät nykyisillä ilmastotoimilla ja –politiikoilla 74,21 % vuoteen 2035 mennessä, kun maatalouden päästöt jätetään laskennan ulkopuolelle. Skenaariolaskennassa käytetyt oletukset on lueteltu liitteessä 1.

Kunnan päästövähennystavoite ei sisällä päästöhyvityksiä. Vetelin kunta on kuitenkin edistänyt uusiutuvan energian tuotantoa alueella merkittävästi. Valmisteilla olevat Jauhonevan ja Löytönevan tuulivoimahankkeet tuovat toteutuessaan kuntaan 73–133 MW puhdasta energiaa.⁷ Hinku-laskentamenetelmällä tiedossa olevat tuulivoiman maksimipäästöhyvitykset huomioiden kunnan päästöt vähenevät 98,3 % tarkasteluvälillä 2007-2035.

Päästökehitys ja –skenaario 2007-2035

(pl. Maatalouden päästöt)

Päästöluokka	Päästöt 2007 (kt CO2e)	Päästöt 2022 (kt CO2e)	Päästöt 2035 (kt CO2e)	Päästömuutos 2007-2035 (%)
Kulutussähkö	4	1,2	0,3	-93,1 %
Sähkölämmitys	2,1	0,9	0,3	-86,5 %
Kaukolämpö	0,9	2,8	0,18	-80,00 %
Öljylämmitys	4,7	2,1	0	-100,00 %
Muu lämmitys	3,3	2,5	0,8	-74,5 %
Teollisuus	1	1	0,5	-47 %
Työkoneet	4,1	3,4	2,5655	-37,43 %
Tieliikenne	11,3	6,5	3,6963	-67,29 %
Jätteiden käsittely	1,7	0,9	0,431	-74,65 %
F-kaasut	1,3	0,5	0,1	-91,4 %
Yhteensä	34,4	21,9	8,8728	-74,21 %
		Tavoite 2035	6,88	-80 %
		Skenaario sis. päästöhyvitykset		
		Hyvitykset	-8,3	
		Yhteensä	0,5728	-98,33 %

Lähteet

6. [Kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Viitattu 15.1.2025.

7. [Tuulivoimakartta](#). Suomen uusiutuvat ry 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

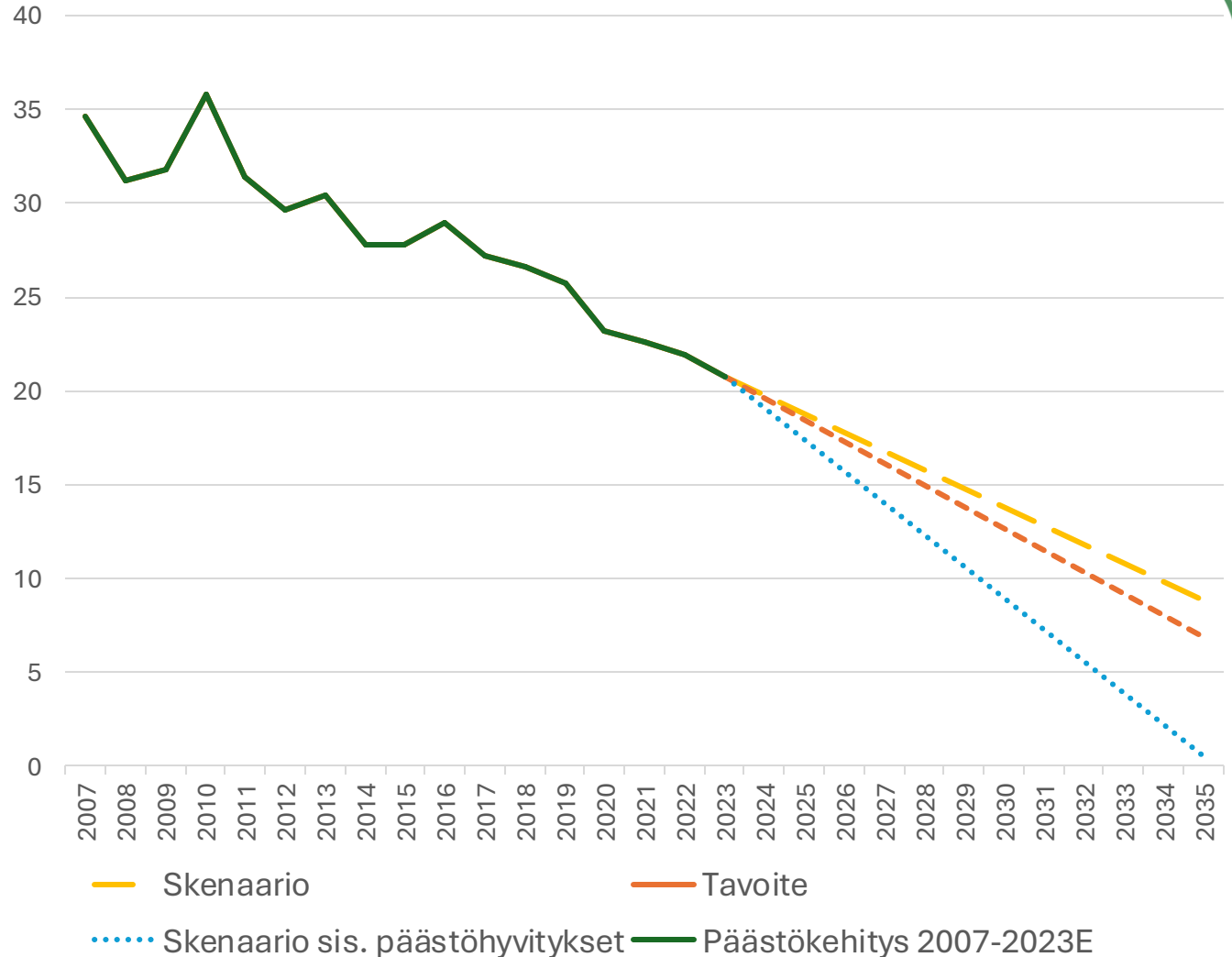
Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Veteli - Päästökehitys 2007-2035 (pl. maatalouden päästöt)

Vetelissä päästöjä on tähän asti vähennetty muun muassa edistämällä uusiutuvan energian tuotantoa, parantamalla rakennusten energiatehokkuutta sekä seudullisessa yhteistyössä hanketoiminnan avulla. Päästäkseen 80 % päästövähennystavoitteeseensa Vetelin on vähennettävä kasvihuonekaasupäästöjä vielä 1,99 kt CO₂e nykyisten toimien lisäksi.

Tavoitteen saavuttamiseksi kunta toteuttaa toimenpiteitä kuuden kehittämisteeman sisällä:

1. Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä
2. Energia ja liikenne
3. Materiaalikierto ja hankinnat
4. Kestävä ruokajärjestelmä
5. Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus
6. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

1

Ilmastotyön koordinointi,
verkostot ja viestintä

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä

Tavoitteet:

- Ilmastonäkökulma huomioidaan läpileikkaavasti kunnan toiminnassa
- Kunta hyödyntää verkostoja ja yhteistyötä ilmastotyönsä toteuttamisessa
- Kunta aktivoi sidosryhmiä mukaan ilmastotyöhön viestinnän keinoin
- Kunta viestii ilmastotyöstään ja raportoi ilmastotoimenpiteiden toteutumisesta

Mittarit: Kunnan kokonaispäästöt

Vetelin ilmastosuunnitelma 2025–2035 on kunnalle ensimmäinen laatuaan. Ilmastotyötä on tehty osana kunnan muita prosesseja, mutta ilmastosuunnitelma tekee nämä ilmastotoimet näkyväksi ja ohjaa kunnan suunnitelmallista ilmastotyötä kohti hiilineutraaliutta.

Verkostot ovat merkittävässä roolissa pienen kunnan ilmastotyössä. Päästöjen vähentämiseksi on tärkeää aktivoida sidosryhmiä mukaan ilmastotyöhön sekä tehdä yhteistyötä seudullisesti, alueellisesti ja kunnan sisällä.

Vetelin ilmastokysely³ toteutettiin keväällä 2024. Kysely tarjosi kunnan asukkaille ja yrityksille mahdollisuuden vaikuttaa kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun. Lisäksi kysely tarjosi ilmastosuunnitelman valmistelijoille tietoa kuntalaisten omasta ilmastotyöstä sekä ilmastoon liittyvistä arvoista ja asenteista. Kysely sisälsi omat osionsa asukkaille, nuorille, yrityksille sekä kuntien henkilöstölle ja luottamushenkilöille. Kyselyyn saatiin yhteensä 69 vastausta.

Kuntalaiset ovat olleet aktiivisia omassa ilmastotyössään kierrättämällä, vähentämällä energiankulutusta ja tekemällä kestäviä valintoja kulutustottumuksissaan. Ilmastosuunnitelman kehittämisteemoista kuntalaiset kokivat tärkeimpinä energiatehokkuuden, jätehuollon ja kiertotalouden, kestävän ruokajärjestelmän sekä hiilinielujen ja luonnon monimuotoisuuden kehittämisteemat. Asukkaiden mielestä on tärkeää, että ilmastonmuutoksen hidastamiseksi tehdään aktiivisesti työtä, ja pyrkivät huomioimaan myös oman toimintansa ilmastovaikutukset arjessaan.

Kunnan ilmastoviisaudelle asukkaat antoivat arvosanan 2,9.

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt kokivat ilmastotyön tukevan kunnan elinvoimaisuutta ja pitivät tärkeänä, että kunta tekee töitä päästöjen vähentämiseksi. Ilmasto- ja kestävyysarvoihin panostaminen nähtiin myös kunnalle kannattavana.

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt antoivat kunnan ilmastoviisaudelle arvosanan 3.

Olen huolissani ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista. 3,8

On tärkeää, että ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja sen vaikutusten hillitsemiseksi tehdään aktiivisesti työtä. 4,1

Pyrin huomioimaan oman toimintani ilmastovaikutukset arjessani. 3,6

Ihmisten pitäisi tehdä enemmän ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja sen vaikutuksiin varautumiseksi. 3,1

Minulla on kyky vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään omilla valinnoillani ja toimillani. 3,2

*1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä
Vetelin ilmastokysely 2024, asukkaat*

1 Ilmastotyön koordinointi, verkostot ja viestintä - Toimenpiteet

1.1 Kunnan ilmastosuunnitelma

Tehtävät

- Kunnan ilmastosuunnitelman laatiminen (5/2025)
- Ilmastosuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa (5/2025)
- Viestintä ilmastosuunnitelman valmistumisesta (6/2025)
- Ilmastosuunnitelman liittäminen kuntastrategiaan (5/2029)
- Ilmastosuunnitelman vuosiraportointi (vuosittain)
- Ilmastosuunnitelman päivitys (5/2029)

Vastuutaho: Hallintopalvelut, Kaustisen seutukunta
Mittari: Valmis ilmastosuunnitelma, toteutettu viestintä
Määräaika: 6/2025
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.2 Liittyminen Hinku-verkostoon

Tehtävät

- Hinku-työryhmän perustaminen, Hinku-johtoryhmän jäsenen ja yhteyshenkilön nimeäminen
- Suunnitelma päästöjä vähentävistä investoinneista ja hillintätoimien suunnitelma
- Hinku-raportointi ja viestintä (jatkuvaa)

Vastuutaho: Hallinto- ja sivistyspalvelut, Ympäristövalvonta, Tekninen toimi
Mittari: Verkostoon liittyminen
Määräaika: 2029
Toteutusvaihe: Idea

1.3 Liittyminen kunta-alan energiatehokkuussopimukseen

Tehtävät

- Energiansäästötavoitteiden asettaminen
- Energiatehokkuuden jatkuva parantaminen osaksi johtamisjärjestelmiä ja toimintasuunnitelmia
- Energiatehokkuussopimukseen sitoutuminen ja ehtojen täyttäminen

Vastuutaho: Hallintopalvelut, Tekninen toimi
Mittari: Energiatehokkuussopimukseen liittyminen
Määräaika: 2027
Toteutusvaihe: Idea

1.4 Ilmastotyötä tukevat tapahtumat ja kampanjat

Tehtävät

- Liikennestrategian mukaiset kampanjat
- Pyöräilyviikko 2026 (5/2026)
- Miljoona roskapussia-kampanja 2026 (5/2026)
- Hävikkiweek 2026 (9/2026)
- Kestävän kehityksen viikko 2026 (9/2026)
- Energiansäästöviikko 2026 (10/2026)

Vastuutaho: Sivistyspalvelut, Tekninen toimi, Ruoka- ja siivouspalvelut, Hallintopalvelut, Ympäristövalvonta
Mittari: Tapahtumien ja kampanjoiden määrä
Määräaika: Jatkuvaa
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.5 Kunnan ilmastoviestintä

Tehtävät

- Viestintä kestävän kehityksen teemaviikkojen, tapahtumien ja kampanjoiden yhteydessä Ilmastosuunnitelman toteutumisen raportointi toimintakertomuksessa (12/2025)
- Muu ilmasto- ja kestävyysaiheinen viestintä kunnan viestintäkanavissa

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Toteutettu viestintä
Määräaika: Jatkuva
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.6 Kunnan ilmastokysely

Tehtävät

- Ilmastokyselyn toistaminen ilmastosuunnitelman päivityksen yhteydessä (12/2028)
- Ilmastokyselyn tulosten koonti ja viestintä (6/2029)

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Ilmastokyselyn vastaukset
Määräaika: 2029
Toteutusvaihe: Idea

1.7 Sähköisen asioinnin kehittäminen

Tehtävät

- Sähköisten lomakkeiden päivittäminen ja maksutoimintojen liittäminen lomakkeisiin
- Sähköisten palvelujen ylläpitäminen

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Päivitetyt lomakkeet, lomakkeiden käyttö
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.8 Opetetaan lapsille ja nuorille kestävästä elämäntavasta ja kannustetaan ilmastotekoihin

Tehtävät

- Järjestetään kestävä elämäntapaan kannustavaa toimintaa lapsille ja nuorille osana Kestävän kehityksen viikkoa (9/2026)
- Hävikki- ja toiminta kouluruokailuissa (9/2026)
- Osallistutaan energian säästöviikkoon kouluissa opettamalla energiatehokkuudesta ja järjestämällä teemaan liittyvää toimintaa (10/2026)
- Osallistutaan kouluissa Miljoona roskapussia-kampanjaan (6/2026)
- Osallistutaan valtakunnalliseen pyöräilyviikkoon kouluissa (5/2026)
- Hyödynnetään opetuksessa Opetushallituksen materiaaleja ilmasto-, kiertotalous- ja ympäristöaiheista
- Opetussuunnitelman mukainen opetus ympäristövastuusta ja kestävästä tulevaisuudesta suuntautumisesta

Vastuutaho: Sivistyspalvelut
Mittari: Tapahtumien ja kampanjoiden määrä, ilmasto- ja kestävyysaiheet opetuksessa
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.9 Yhteistyön, verkostojen ja rahoituskanavien hyödyntäminen ilmastotyön toteutuksessa

Tehtävät

- Ilmastotyötä ja kestävää kehitystä edistäviin hankkeisiin osallistuminen seudullisessa yhteistyössä resurssien mukaan
- Biohiilituotannon edistäminen HIILEKAS-hankkeessa (9/2025)
- Kestävän matkailun edistäminen KULUMAT-hankkeessa (12/2025)
- Energian varastoinnin selvityshanke Kase ESSI (12/2025)
- Maaseudun digitalisaation tukeminen ja tietoliikenneyhteyksien kehittäminen Kuidut käyttöön -hankkeessa (7/2026)

Vastuutaho: Hallintopalvelut,
Tekninen toimi
Mittari: Hankkeiden lkm,
yhteistyökumppanien lkm
Määräaika: Jatkuva
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

1.10 Edistetään vihreän siirtymän liiketoimintaa alueella

Tehtävät

- Yrityspalvelut neuvovat ja tukevat yrittäjiä vihreän siirtymän hankkeissa ja liiketoiminnassa
- Alueen pk-yritysten (sekä aloittavat että toimivat yritykset) kannustaminen, neuvonta ja avustaminen uusiutuvan energian hyödyntämisessä ja kiertotaloutta edistävien hankkeiden suunnittelussa
- Avustaminen hankkeiden kokonaisrahoituksessa, mutta erityisesti julkisen rahoituksen instrumenttien hyödyntämisessä
- Kunta suhtautuu avoimesti vihreän siirtymän hankkeisiin kunnan alueella

Vastuutaho: Yrityspalvelut
Mittari: Yritysten hankkeet ja
investoinnit alueella
Määräaika: Jatkuva
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2

Energia ja liikenne

2 Energia ja liikenne

Tavoitteet:

- Säästetään energiaa resurssien mukaan ja kehitetään energiatehokkuutta kunnan toiminnassa
- Lisätään uusiutuvaa energiaa resurssien mukaan
- Edistetään kevyttä liikennettä

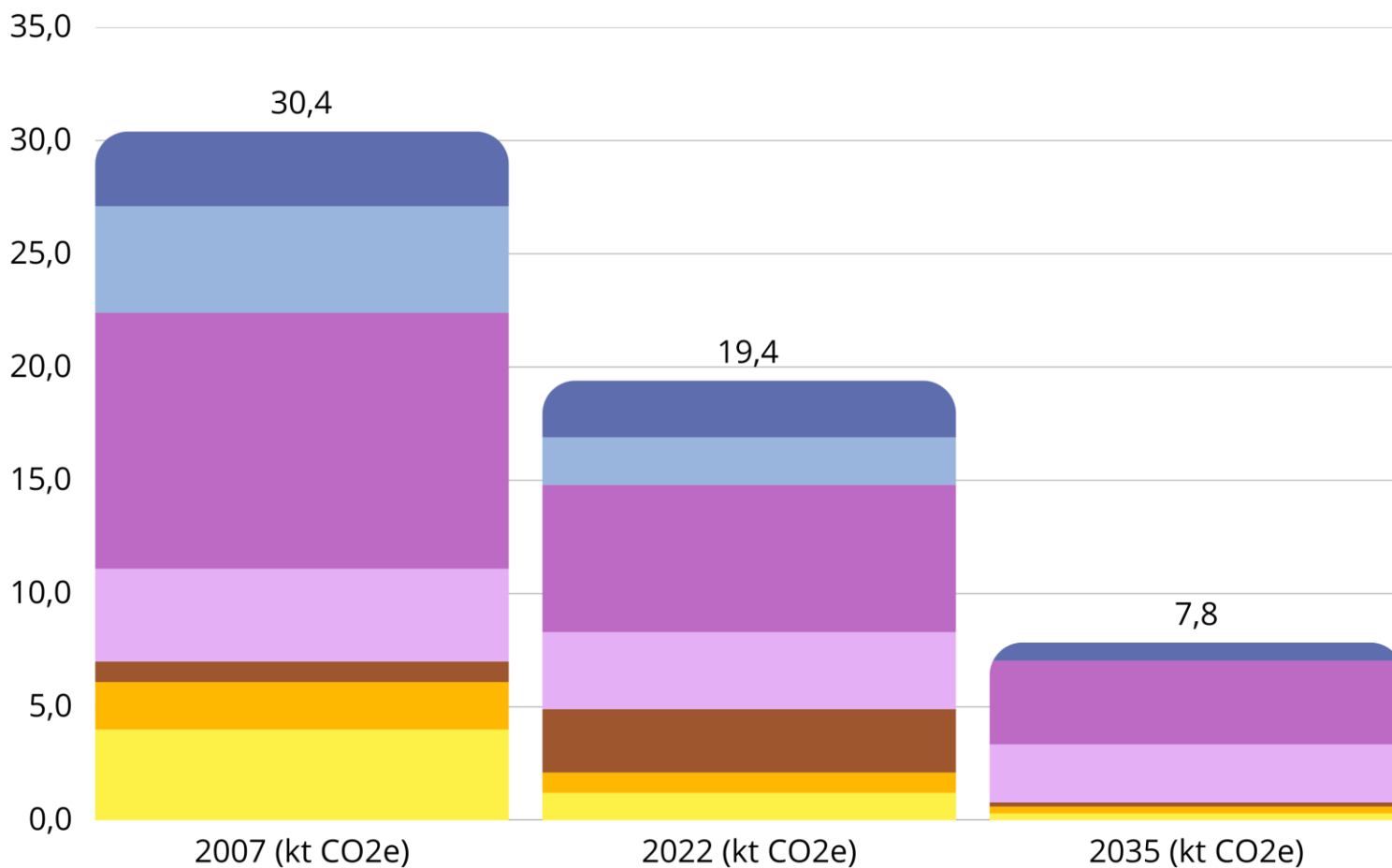
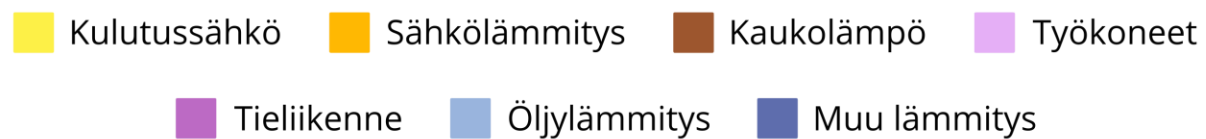
Mittarit: Sähkönkulutuksen päästöt, sähkölämmityksen päästöt, öljylämmityksen päästöt, kaukolämmön päästöt, muut lämmityksen päästöt, tieliikenteen päästöt

Vetelin päästöistä vuonna 2022 kulutussähkön osuus oli 1,7 % ja yhteensä 11,7 % syntyi eri lämmitysmuodoista. Tieliikenteen osuus kunnan päästöistä oli 9,3 %. Työkoneiden osuus päästöistä oli 4,8 %.⁴

Muiden lämmitysmuotojen päästöt ovat laskeneet keskimäärin 45% tarkasteluvälillä 2007-2022, kun kaukolämmön päästöt ovat lähes kolminkertaistuneet. Muutoksen taustalla on kaukolämpöverkkoon liitettyjen rakennusten lisääntyminen.

Päästölaaji	2007 (t CO ₂ e)	2022 (t CO ₂ e)	Muutos 2007-2022
Kulutussähkö	4	1,2	-70,7 %
Sähkölämmitys	2,1	0,9	-55,8 %
Kaukolämpö	0,9	2,8	193,7 %
Öljylämmitys	4,7	2,1	-55,7 %
Muu lämmitys	3,3	2,5	-23,7 %
Työkoneet	4,3	3,4	-6,0 %
Tieliikenne	11,3	6,5	-30,7 %

2 Energia ja liikenne - Toimenpiteet

2.1 LED-tekniikan hyödyntäminen valaistuksessa

Tehtävät

- Tievalaistuksen uusiminen LED-tekniikkaa hyödyntäen
- Kunnan kiinteistöjen loisteputkivalaisimien vaihto LED-tekniikkaa hyödyntäviin

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Uusittu valaistus, sähkönkulutuksen päästöt

Määräaika: 2030

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.2 Lisätään automatiikkaa kunnan kiinteistöissä

Tehtävät

- Automatiikan lisääminen ja hyödyntäminen ilmanvaihdon, valaistuksen ja lämmityksen optimointiin

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Automatiikka kunnan kiinteistöissä, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.3 Kunnan sähkösopimuksen vaihto uusiutuvaan energiaa hyödyntävään

Tehtävät

- Kunnan sähkösopimuksen kilpailutus ilmastonäkökohdat huomioiden sen ollessa ajankohtainen, mikäli se on taloudellisesti mahdollista
- Uusiutuvan sähkön sähkösopimuksen käyttöönotto, mikäli se on taloudellisesti mahdollista

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Vihreä sähkösopimus, sähkönkulutuksen päästöt

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Idea

2.4 Energiatohokas uudis- ja korjausrakentaminen

Tehtävät

- Parannetaan energiatehokkuutta kunnan kiinteistöissä, mikäli se on taloudellisesti mahdollista
- Energiatohokkuus huomioidaan uudisrakentamisessa

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Kunnan kiinteistöjen energiatehokkuus, sähkönkulutuksen ja kaukolämmön päästöt

Määräaika: 2030

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.5 Energiatohokkaat toimintatavat

Tehtävät

- Energiatohokkuusohjeistukset kunnantalolle
- Energiatohokkuusohjeistukset kouluille
- Energiatohokkuusohjeistukset kunnan vuokra-asuntojen asukkailla
- Viestintä energiatohokkuudesta energiansäästöviikon yhteydessä

Vastuutaho: Tekninen toimi, Sivistystoimi, Kiinteistö Oy Vetelinraitti, Kiinteistö Oy Vetelin liikekiinteistöt, Pitkälkoski Oy, Vetelin Energia
Mittari: Luodut energiatohokkuusohjeistukset, sähkölukituksen ja kaukolämmön päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

2.6 Kunnan kiinteistöstrategia

Tehtävät

- Laaditaan kunnan kiinteistöstrategia kartoittaen kunnan tilojen kunto, energiankulutus ja käyttöaste
- Toteutetaan kiinteistöstrategiaa

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Valmistunut kiinteistöstrategia, kiinteistöstrategian toteutuminen
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.7 Energiatohokkaat sähkölaitteet ja vesikalusteet

Tehtävät

- Sähkölaitteiden vaihto energiatohokkaampiin (viimeistään nykyisten tullessa käyttöikänsä päähän)

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Uusitut sähkölaitteet ja vesikalusteet, kiinteistöjen energiankulutus, sähkölukituksen päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.8 Energiankulutuksen mittaaminen, seuranta ja raportointi

Tehtävät

- Kunnan energiankulutusta mittaavan menetelmän käyttöönotto
- Kunnan energiankulutuksen seuranta ja raportointi

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Kiinteistöjen energiankulutus, sähkölukituksen päästöt, kaukolämmön päästöt
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.9 Luovutaan fossiilisesta öljystä kunnan kiinteistöjen lämmityksessä

Tehtävät

- Öljylämmityksestä luopuminen

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Öljylämmityksen päästöt
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.10 Ilmastoystävällinen kaukolämpö

Tehtävät

- Lisätään uusiutuvien energialähteiden osuutta lämmöntuotannossa
- Selvitetään kaukolämpölaitoksen energiatehokkuus ja parannetaan energiatehokkuutta

Vastuutaho: Vetelin Energia
Mittari: Kaukolämmön päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

2.11 Energiakatselmuksien kunnan kiinteistöissä

Tehtävät

- Energiakatselmuksien kunnan kiinteistöissä

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Rakennusten energiankulutus, toteutetut katselmuksien
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Jatkuva

2.12 Edistetään uusiutuvan energian tuotantoa alueella

Tehtävät

- Kunta edistää uusiutuvan energian tuotantoinvestointien syntymistä alueelle sujuvalla päätöksenteolla ja kaavoituksella ja on avoin uusiutuvan energian hankkeille kokonaisvaikutukset, ympäristö ja viihtyvyys huomioiden
- Juhonevan tuulivoimahanke (2028)
- Löytönevan tuulivoimahanke (2028)

Vastuutaho: Hallintopalvelut, Tekninen toimi
Mittari: Uusiutuvan energian hankkeet ja tuotanto
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.13 Kiinteistökohtaisten aurinkosähköjärjestelmien asentaminen kunnan kiinteistöissä

Tehtävät

- Kiinteistökohtaisten aurinkoenergiälaitteistojen mahdollisuuksien kartoitus kunnan olemassa olevissa kiinteistöissä, määräaika 31.12.2027
- Aurinkopaneelit yli 2000 m² rakennuksiin, määräaika 31.12.2027
- Aurinkopaneelit yli 750 m² rakennuksiin, määräaika 31.12.2028
- Aurinkopaneelit yli 250 m² rakennuksiin, määräaika 31.12.2030
- Aurinkopaneelit uusissa rakennuksissa, määräaika 31.12.2026

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Kiinteistökohtaiset aurinkosähköjärjestelmät kunnan kiinteistöissä
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

2.14 Hyödynnetään alueellista energianeuvontaa

Tehtävät

- Alueellisen energianeuvonnan hyödyntäminen kunnan energiatehokkuuden edistämiseksi
- Tiedottaminen energianeuvonnasta energiansäästöviikon viestinnässä

Vastuutaho: Tekninen toimi,
Hallintopalvelut
Mittari: Energianeuvonnan
hyödyntäminen, toteutettu viestintä
Määräaika: 2027
Toteutusvaihe: Idea

2.15 Energiatehokkuusohjeistus hankintaohjeeseen

Tehtävät

- Työ- ja elinkeinoministeriön energiatehokkaiden hankintojen ohjeistus hankintaohjeeseen resurssien mukaan

Vastuutaho: Hallintopalvelut
Mittari: Päivitetty hankintaohje
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

2.16 Sähköautojen latauspisteiden lisääminen

Tehtävät

- Asennetaan latauspisteitä ja latauspistevalmiuksia kunnan kiinteistöjen pysäköintipaikkojen yhteyteen
- Kunta suhtautuu avoimesti muiden toimijoiden latauspistehankkeisiin

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Sähköautojen latauspisteet,
tieliikenteen päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.17 Edistetään etätyömahdollisuuksia

Tehtävät

- Ylläpidetään kunnan etätyötilaa
- Kunta toimii esimerkkinä etätyön toteuttamisessa ja vähentää työntekijöiden työmatkaliikkumisen tarvetta hyödyntämällä etätyömahdollisuuksia

Vastuutaho: Hallintotoimi
Mittari: Kunnan etätyötilat, tieliikenteen
päästöt
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.18 Edistetään kevyttä työmatkaliikettä

Tehtävät

- Kunta osallistuu valtakunnalliseen pyöräilyviikkoon (5/2026)
- Osallistuminen kilometrikisaan
- Harkitaan työsuhdepyöräedun tarjoamista kunnan henkilöstölle resurssien mukaan
- Kunnan hyvinvointikampanja henkilöstölle (esim. Heiaheia tai muu)
- Kunnan viestinnässä kannustetaan asukkaita kevyen liikenteen käyttöön

Vastuutaho: Sivistys- ja hyvinvointipalvelut, Hallintopalvelut
Mittari: Tieliikenteen päästöt, toteutetut tehtävät
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Idea

2.19 Kevyen liikenteen edistäminen

Tehtävät

- Huolehditaan kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidosta ja katupölyn oikea-aikaisesta poistosta
- Kehitetään kevyen liikenteen väyliä kaavoituksella ja infrarakentamisella
- Kannustetaan asukkaita kevyen liikenteen käyttöön kunnan viestinnässä
- Liitytään pyöräilykuntien verkostoon

Vastuutaho: Tekninen toimi, Hallintopalvelut
Mittari: Tieliikenteen päästöt
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

2.20 Joukkoliikenteen kehittäminen

Tehtävät

- Edistetään joukkoliikennettä kunnassa kysynnän mukaan
- Lisätään kesäkaudella joukkoliikennevuoroja matkailijoiden hyödynnettäväksi
- Perho-Halsua-Veteli-Kaustinen-Kokkola –linjan kehittäminen yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa

Vastuutaho: Hallintopalvelut, ELY-Keskus
Mittari: Tieliikenteen päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

2.21 Energiatohokas ja ilmastoystävällinen vesihuolto

Tehtävät

- Vesilaitoksen toiminta- ja kehittämissuunnitelmassa huomioidaan energiatohokkuus ja ilmastovaikutukset
- Optimoidaan energian ja kemikaalien käyttö jätevedenpuhdistuksessa ja kehitetään vesilaitoksen energiatohokkuutta

Vastuutaho: Vetelin Vesi Oy
Mittari: Vesihuollon päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3

Materiaalikierto ja hankinnat

3 Materiaalikierto ja hankinnat

Tavoitteet:

- Edistetään kiertotaloutta ja kestäväää kulutusta
- Kunnan hankinnat ovat kestäviä ja huomioivat hiilijalanjäljen
- Rakentamisessa huomioidaan hiilijalanjälki ja ilmastovaikutukset

Mittarit: Kunnan kokonaispäästöt, jätteidenkäsittelyn päästöt

Kierrätys, kestävät hankinnat sekä kestävä uudis- ja korjausrakentaminen ovat tärkeitä keinoja kunnan hiilijalanjäljen vähentämisessä. Kiertotaloutta edistävät toimenpiteet, kuten materiaalien kierrätys tuovat myös taloudellista hyötyä.

Vuonna 2022 jätteiden käsittelyn päästöt muodostivat 1,3 % kunnan kokonaispäästöistä.⁴ Kierrätysasioihin on Vetelissä panostettu, ja kuntalaiset kierrättävätkin aktiivisesti erilaisia jätteitä.

Vetelin jätehuolto on ulkoistettu Ekorosk Oy:lle, joka vastaa jätehuollon kehittämisestä ja tarjoaa neuvontaa asukkaille kierrätysasioissa. Ekorosk on sitoutunut tavoitteissaan kulkemaan kohti kiertotaloutta ja vähentämään jätteidenkäsittelyn ympäristövaikutuksia.

Kierrätän aktiivisesti erilaisia jätteitä. 4,1

Kierrättäminen on tehty helpoksi Vetelissä. 3,6

1 – täysin eri mieltä, 5 – täysin samaa mieltä
Vetelin ilmastokysely, asukkaat 2024

3 Materiaalikierto ja hankinnat - Toimenpiteet

3.1 Kehitetään kierrätyspisteiden toimintaa

Tehtävät

- Ekorosk kehittää kierrätyspisteiden toimintaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja tarjoaa neuvontaa asukkaille
- Asiakastytyväisyyskysely kuntalaisille kierrätyspisteiden riittävydestä, siisteydestä ja toimivuudesta

Vastuutaho: Ympäristötoimi, Rinki Oy, AB Ekorosk Oy
Mittari: Jätteen käsittelyn päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.2 Kalusteiden ja tavaroiden kierrätys kunnan toiminnassa

Tehtävät

- Hankitaan kalusteita käytettynä
- Käytettyjen kalusteiden myynti tai antaminen eteenpäin
- Hyödynnetään digitaalisia alustoja kalusteiden ja tavaroiden kierrätyksessä (esim. Kiertonet, Facebookin paikallisryhmät)

Vastuutaho: Hallinto- ja Sivistyspalvelut
Mittari: Kierrätetyt ja käytettynä hankitut kalusteet ja tavarat
Määräaika: 2030
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.3 Materiaalien kierrätys kunnan toiminnassa

Tehtävät

- Purku-urakoiden kilpailutuksessa huomioidaan kierrätys- ja jatkokäyttömahdollisuudet
- Purku-urakoista jäljelle jäävä jatkokäyttökelpoinen materiaali laitetaan tarjolle esimerkiksi Materiaalitori-sivustolle
- Hyödynnetään puhdas puujäte lämmöntuotannossa
- Lämpölaitoksen puutuhkan hyödyntäminen metsälannoitteena, mikäli täyttää MARA-asetuksen vaatimukset sekä lannoitevaatimukset (Ruokavirasto)
- Kierrätetään kunnan toiminnassa syntyvät jätteet

Vastuutaho: Tekninen toimi, Vetelin Energia
Mittari: Toteutettujen tehtävien lkm, jätteenkäsittelyn päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.4 Edistetään kiertotalouteen perustuvan liiketoiminnan syntymistä alueella

Tehtävät

- Yrityspalvelut tukevat ja neuvovat yrittäjiä kiertotalouteen pohjautuvan liiketoiminnan kehittämisessä
- Kunta suhtautuu avoimesti kiertotalouden liiketoimintaan alueella
- Kunta osallistuu kiertotaloutta edistäviin hankkeisiin resurssien mukaan

Vastuutaho: Yrityspalvelut, Hallintopalvelut
Mittari: Yritysten kiertotaloushankkeet ja -investoinnit, kiertotalouteen perustuvat hankkeet ja liiketoiminta
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

3.5 Kestävä uudis- ja korjausrakentaminen

Tehtävät

- Puurakentamisen ja vähähiilisen rakentamisen edistäminen ohjaamalla materiaali valintoja kaavoituksella ja rakennusmääräyksillä
- Huomioidaan rakentamisen hiilijalanjälki kunnan uudis- ja korjausrakentamisessa
- Uudisrakentamisessa pyritään mahdollisimman päästöttömään rakentamiseen

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Vähähiilisten ja puurakentamisen rakennushankkeiden lkm, rakennusten hiilijalanjälki
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3.6 Kehitetään kirjaston lainaamotointaa

Tehtävät

- Selvitetään asukkaiden tarpeet lainaamotoinnalle kyselyn avulla
- Lainaamotoinnin kehittäminen kyselyn tulosten pohjalta

Vastuutaho: Kirjastopalvelut
Mittari: Lainaamotoinnin käyttöaste, asiakastyytyväisyys
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3.7 Kestävien hankintojen laatu kriteerit hankintaohjeeseen

Tehtävät

- Kestävien hankintojen laatu kriteereiden määrittely hyödyntäen mm. Motivan kriteeripankkia mahdollisuuksien mukaan
- Hankintaohjeen päivitys

Vastuutaho: Hallintopalvelut, Tekninen toimi
Mittari: Päivitetty hankintaohje, kestävien hankintojen lkm
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3.8 Kestävyy skriteerit materiaaleille kaukolämmön tuotannossa

Tehtävät

- Kaukolämmön tuotantoon käytettävien materiaalien hankintakriteereissä painotetaan kotimaisuutta, paikallisuutta ja kierrätysmateriaaleja

Vastuutaho: Vetelin Energia
Mittari: Kestävien materiaalien osuus kaukolämmön tuotannossa, kaukolämmön päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

3.9 Matkailijoiden ja vapaa-ajan asukkaiden informointi kierrätyksestä ja jätteen lajittelumahdollisuuksista

Tehtävät

- Laaditaan kunnan verkkosivuille linkki Ekorosk Oy:n sivuille, joissa on ohjeistus matkailijoille ja vapaa-ajan asukkaille kierrätyspisteiden sijainnista ja jätteiden lajittelusta

Vastuutaho: Hallintopalvelut, AB Ekorosk Oy
Mittari: Laaditut ohjeet, jätteiden käsittelyn päästöt
Määräaika: 2027
Toteutusvaihe: Idea

3.10 Vähennetään syntyvän jätteen määrää

Tehtävät

- Vähennetään syntyvän jätteen määrää hyvällä suunnittelulla ja kierrätetään materiaaleja tehokkaasti
- Ruokapalveluissa seurataan hävikin määrää ja vähennetään hävikkiä

Vastuutaho: Tekninen toimi, Ruoka- ja siivouspalvelut
Mittari: Syntyvän jätteen määrä, hävikin määrä, jätteiden käsittelyn päästöt
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

An aerial photograph of a rural landscape. The foreground is dominated by vibrant green fields, some of which appear to be pastures or agricultural land. A dense forest of tall, thin trees runs along the right side and bottom of the frame. A dark blue river flows through the landscape, curving from the bottom right towards the center. In the middle ground, there are several small buildings, including a prominent red barn and a white house, surrounded by trees. The background shows a vast expanse of green fields and forests under a clear sky. A large green circle with the number '4' is overlaid on the top right, and a light blue curved line separates the text from the image.

4

Kestävä ruokajärjestelmä

4 Kestävä ruokajärjestelmä

Tavoitteet:

- Hiilijalanjäljen huomiointi ja vähentäminen ruokapalveluissa
- Ruokahävikin minimointi
- Ilmastoviisaan maatalouden edistäminen

Mittari: Maatalouden päästöt

Maatalous on Vetelin suurin päästölähde, muodostaen 69,1% kunnan kokonaispäästöistä vuonna 2022. ⁴ Käytetyssä päästölaskentamenetelmässä maatalouden päästöt sijoittuvat sille alueelle, jolla ne tuotetaan, vaikka maaseudulla tuotetaan ruokaa ja muita tuotteita paljon laajemmalle alueelle. Tämän vuoksi maatalouden suuri osuus on huomioitu myös päästövähennystavoitteen asettamisessa.

Vetelin maaseutupalveluista vastaa KaseKan maaseutuyksikkö, jonka alueella tiloista 29 % ovat maidontuottajia. Vuonna 2023 alueella oli 661 maatilaa, joilla viljeltiin yli 40 000 hehtaaria peltoa ja tuotettiin yli 106 miljoonaa litraa maitoa.⁸

Vuonna 2023 Vetelissä viljeltiin 7395 hehtaaria peltoa yhteensä 123 tilalla.⁹ Viljelyala on lisääntynyt 20 vuoden aikana noin 700 hehtaarilla, kun tilojen määrä on pudonnut 34 kappaleella. Maidontuotantotiloja kunnassa oli 37 kappaletta, ja niillä tuotettiin yhteensä yli 20 000 000 litraa maitoa.¹⁰ Maidontuotantotilojen määrä on lähes puolittunut vuodesta 2014, mutta tilakohtaiset maidontuotantomäärät ovat lisääntyneet.

Maatalous on alueelle tärkeä elinkeino, ja kunnan vaikuttamismahdollisuudet maatalouden päästöihin ovat rajalliset. Ruokahävikin vähentäminen ja hiilijalanjäljen huomiointi ruokapalveluissa ovat tärkeimpiä keinoja kestäväen ruokajärjestelmän tukemiseen. Lähiruoan suosiminen vähentää ruoan hiilijalanjälkeä, mutta myös tukee paikallisia maataloustuottajia ja varmistaa, että käytössämme on kotimaista, puhdasta ruokaa myös tulevaisuudessa. Kunnan maaseutupalvelut tukevat paikallisia maataloustuottajia ilmastoviisaan ja elinvoimaisen maatalouden kehittämisessä.

4 Kestävä ruokajärjestelmä - Toimenpiteet

4.1 Ilmastoviisaat ruokapalvelut

<p>Tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kirjataan hankintaohjeeseen ja ruokapalveluiden toimintasuunnitelmaan kotimainen ruoka ja sen käyttö - Tehdään näkyväksi lähiruoa ja kotimaisen ruoan osuus ruokapalveluissa - Viestintä lähiruoasta ja ruoan kotimaisuudesta - Hävikin määrän seuraaminen ja esille tuonti ruokapalveluissa - Hävikkiviikkoon osallistuminen - Myydään ylijäämäruokaa henkilökunnalle - Kotimaisen ruoan, satokausituotteiden, lähiruoan ja kasvisruoan huomiointi ruokalistojen suunnittelussa - Kotimaisen ruoan, satokausituotteiden, lähiruoan ja kasvisruoan esille tuominen ruokapalveluissa	<p>Vastuutaho: Tekninen toimi, Ruokapalvelut</p> <p>Mittari: Päivitetty hankintaohje, ruokahävikin määrä, toteutetut tehtävät</p> <p>Määräaika: 2030</p> <p>Toteutusvaihe: Idea</p>
---	---

4.2 Tehdään yhteistyötä maatalousyrittäjien kanssa ja tuetaan kestävää maataloutta

<p>Tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maaseutupalvelut neuvovat maatalousyrittäjiä toiminnan ilmastoystävällisyyden parantamisessa ja kannustavat ilmastoviisaaseen maatalouteen - Kunta tekee yhteistyötä maatalousyrittäjien kanssa ja tukee maaseudun elinkeinojen kehittymistä osallistumalla bio- ja kiertotalouden hankkeisiin seutuyhteistyössä resurssien mukaan	<p>Vastuutaho: Maaseutupalvelut</p> <p>Mittari: Maatalouden päästöt</p> <p>Määräaika: 2035</p> <p>Toteutusvaihe: Toteutuksessa</p>
--	--

4.3 Edistetään ruokaketjun sivuvirtojen hyödyntämistä raaka-aineena ja energiantuotannossa

<p>Tehtävät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kunta osallistuu biokaasun tuotannon ja ruokaketjun sivuvirtoihin perustuvan kiertotalouden edistämiseen seutuyhteistyön ja hanketoiminnan kautta resurssien mukaan - Edistetään ruokaketjun sivuvirtojen hyödyntämistä sujuvalla kaavoituksella ja lupamenettelyillä - Maaseutupalvelut, yrityspalvelut ja kunnan kehitysyritys tukevat ja neuvovat yrittäjiä biokaasun tuotantoon ja ruokaketjun sivuvirtoihin perustuvan toiminnan kehittämisessä - Yritysten neuvonta ja avustaminen sivuvirtojen käyttöä edistävien hankkeiden suunnittelussa sekä avustaminen erilaisten sivuvirtojen hyödyntämiseen keskittyvän liiketoiminnan kehittämishankkeiden kokonaisrahoituksessa mukaan lukien julkisen rahoituksen instrumentit	<p>Vastuutaho: Maaseutupalvelut, Yrityspalvelut, Hallintopalvelut, Tekninen toimi</p> <p>Mittari: Ruokaketjun sivuvirtoja hyödyntävä liiketoiminta alueella, hankkeiden lkm</p> <p>Määräaika: 2035</p> <p>Toteutusvaihe: Toteutuksessa</p>
--	--

5

Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus

Tavoitteet:

- Lisätään hiilensidontaa ja ylläpidetään hiilinieluja
- Edistetään luonnon monimuotoisuutta ja huolehditaan luonnon hyvinvoinnista
- Mahdollistetaan luontoa kunnioittava virkistyskäyttö ja ylläpidetään kuntalaisten arvokasta luontosuhdetta

Kansainvälisen luontopaneeli IPBESin ja hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneeli IPCC:n yhteisraportin mukaan ilmastonmuutosta ja luontokatoa on torjuttava yhdessä, sillä molemmat ovat toisiaan vahvistavia ilmiöitä.¹¹

Vetelin asukkaille luonto on lähellä sydäntä - 2024 ilmastokyselyn vastauksissa asukkaat esittivät huolta siitä, että ilmastonmuutoksen torjunnassa unohdetaan paikallisen maiseman ja luonnon vaaliminen. Vetelin ilmastosuunnitelmaan on lisätty luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistäviä toimenpiteitä lähiluonnon suojelemiseksi. Maiseman monimuotoisuus lisää myös viihtyvyyttä ja toimii paikallisen maaseudun käyntikorttina.

Lähteet

11. [IPBES-IPCC co-sponsored workshop report on biodiversity and climate change](#). Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services 2021. Viitattu 15.1.2025.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

5 Hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus - Toimenpiteet

5.1 Hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen kunnan maa-alueilla

Tehtävät

- Lisätään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta kunnan nurmikoilla, pientareilla, joutomailla, käytöstä poistuneilla pellolla ja muilla maa-alueilla linjassa maankäytön ja kaavoituksen kanssa
- Joutomailla ja käytöstä poistuneilla pelloilla lisätään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta metsittämällä ja energiapuun kasvatuksella
- Lisätään pientareiden monimuotoisuutta hyödyntämällä niille suunniteltuja siemenseoksia
- Huomioidaan luonnon monimuotoisuus tienvarsien niiton suunnittelussa ja edistetään monimuotoisuutta oikea-aikaisella niitolla
- Perustetaan uusniittyjä ja hyödynnetään kotimaisia siemenseoksia ja maisemakasveja hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi

Vastuutaho:
Ympäristöpalvelut,
Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

5.2 Huomioidaan kaavoituksessa luonnon monimuotoisuus ja hiilensidonta

Tehtävät

- Huomioidaan kaavoituksessa luonnon monimuotoisuus ja hiilensidonta sisällyttämällä kaavatyöhön selostus vaikutuksista hiilensidontaan ja luonnon monimuotoisuuteen
- Luonnon monimuotoisuutta heikentävissä kaavoitustoimissa selvitetään mahdollisuus ekologiseen kompensaatioon ja lisätään monimuotoisuutta toisaalla, jos mahdollista
- Hiilensidontaa vähentävissä toimissa selvitetään mahdollisuudet hiilensidontan lisäämiseksi toisaalla
- Uusiutuvan energian tuotantoa edistetään luontoa kunnioittaen sekä hiilensidonta ja luonnon monimuotoisuus huomioiden

Vastuutaho:
Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

5.3 Luonnon monimuotoisuutta edistävien elinympäristöjen luominen

Tehtävät

- Luodaan luonnon monimuotoisuutta edistäviä elinympäristöjä, kuten hyönteishotelleja, linnun-, lepakon- ja liito-oravan pönttöjä, lahoaitoja ja risuaitoja sekä kannustetaan asukkaita ja paikallisia toimijoita mukaan toimintaan viestinnän, kampanjoiden ja tapahtumien avulla
- Kunta toimii esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi näyttämällä mallia pienistä, monimuotoisuutta edistävästä toimenpiteistä, joita myös asukkaat voivat toteuttaa
- Luodaan monimuotoisuutta edistäviä elinympäristöjä kouluissa ja varhaiskasvatuksessa esimerkiksi osana kestävän kehityksen viikkoa
- Järjestetään kunnan linnunpönttötalkoot
- Rakennetaan soveltuvalla alueella monimuotoisuutta edistävä risuaita, jonka rakentamiseen asukkaat, lapset ja nuoret voivat osallistua keräämällä risuja aita varten

Vastuutaho:
Sivistyspalvelut,
Tekninen toimi,
Hallintopalvelut
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

5.4 Kunnan metsien kestävä hoito

Tehtävät

- Kunnan metsiä hoidetaan kestävästi ja huomioiden metsänhoidon suositukset metsien kestäväälle hoidolle ja käytön perusteille
- Päivitetään kunnan metsienhoitosuunnitelma huomioiden metsänhoidon kestävyys, luonnon monimuotoisuus sekä hiilensidonta ja hoidetaan metsiä suunnitelman mukaisesti

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.5 Ylläpidetään ja hoidetaan viheralueita

Tehtävät

- Kunta ylläpitää ja hoitaa viheralueita kestävästi ja luonnon monimuotoisuus huomioiden
- Viheralueiden ruohonleikkuun suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuus vähentämällä ruohonleikkuuta soveltuvilla alueilla
- Viheralueiden suunnittelussa käytetään kotimaisia ja hyönteispölytteisiä lajeja sekä huomioidaan kerroksellisuus ja vyöhykkeisyys

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.6 Luontosuhteen vaaliminen

Tehtävät

- Edistetään ja vaalitaan kunnan asukkaiden ja matkailijoiden arvokasta luontosuhdetta ylläpitämällä ja hoitamalla kunnan viheralueita, metsiä ja luontoalueita kestävästi ja mahdollistamalla niiden luontoa kunnioittava virkistyskäyttö
- Matkailua ja vapaa-ajan virkistysmahdollisuuksia edistetään kestävästi ja luontoa kunnioittaen
- Viestintäkampanja - Kuntalaisten mielenmaisemat: kuva kilpailu kuntalaisille tärkeimmistä luontopaikoista kotikunnassaan

Vastuutaho: Hyvinvointipalvelut,

Hallintopalvelut, Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määräaika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.7 Vieraslajien torjunta

Tehtävät

- Huolehditaan vieraslajien torjunnasta
- Aktivoidaan asukkaita ja paikallisia toimijoita osallistumaan vieraslajien torjuntaan viestinnän keinoin ja kannustetaan kuntalaisia ilmoittamaan vieraslajihavainnoista
- Järjestetään vieraslajitalkoot

Vastuutaho: Ympäristöpalvelut,
Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.8 Uusiokäytetään rakennettuja alueita

Tehtävät

- Säilytetään luonnon monimuotoisuutta uusiokäyttämällä jo muokattuja ja rakennettuja alueita uusien alueiden muokkaamisen sijaan

Vastuutaho: Tekninen toimi

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.9 Luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistävät hankkeet

Tehtävät

- Hyödynnetään tarjolla olevia avustuksia ja rahoituskanavia luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistävien toimenpiteiden toteutuksessa
- Osallistutaan seutuyhteistyössä luonnon monimuotoisuutta ja hiilensidontaa edistäviiin hankkeisiin resurssien mukaan
- HIILEKAS-hanke (9/2025)

Vastuutaho: Hallintopalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

5.10 Hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen maataloudessa

Tehtävät

- Maaseutupalvelut ohjaavat, neuvovat ja tukevat maatalousyrittäjiä hiilensidontan ja luonnon monimuotoisuuden edistämässä mm. neuvonnalla

Vastuutaho: Maaseutupalvelut

Mittari: Toteutetut tehtävät

Määrä aika: 2035

Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Tavoitteet:

- Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen kunnan toiminnassa varautumalla sään ääri-ilmiöiden yleistymiseen

Ilmastonmuutos ei ole vain tulevaisuuden uhkakuva, vaan ilmasto on jo muuttunut: vuonna 2019 maapallon keskilämpötila oli 1,1 °C korkeampi verrattuna esiteolliseen kauteen. Jo 2 °C nousu esiteollisen kauden lämpötilaan verrattuna aiheuttaa merkittäviä haittoja luonnolle, ympäristölle ja ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle. Erityisesti ilmaston lämpenemiseen vaikuttaa ihmisen toiminnasta syntynyt hiilidioksidi, jonka määrä ilmakehässä oli 48 prosenttia enemmän vuonna 2020, kuin esiteollisella kaudella.¹²

Ilmastonmuutoksen hidastamisen ja pysäyttämisen lisäksi yhteiskuntien täytyy myös etsiä keinoja ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin muutoksiin sopeutumiseksi. Ilmastonmuutoksen myötä muun muassa sään ääri-ilmiöt tulevat yleistymään, mikä vaatii varautumis- ja sopeutumistoimenpiteitä kaupunkisuunnittelussa.

Lisääntyvät äärimmäiset lämpötilat, sateet, tulvat ja lumipeitteisyyden väheneminen edellyttävät toimenpiteitä niin rakennusten tekniikassa ja materiaalivalinnoissa kuin aluesuunnittelussa. Siksi rakennusten toimiva ilmanvaihto, energiatehokkuus ja säänkestävät rakennusmateriaalit ovat tulevaisuudessa entistä tärkeämpiä. Puut ja viheralueet rakennetussa ympäristössä edistävät ilmastonmuutokseen sopeutumista pidättämällä vettä ja tarjoamalla suojaa helteitä vastaan.

6 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen - Toimenpiteet

6.1 Ilmastonmuutokseen sopeutuva uudis- ja korjausrakentaminen

Tehtävät

- Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen kunnan uudis- ja korjausrakentamisessa
- Vähennetään rakennusten homeutumisriskiä riittäväillä räystäillä ja pellityksillä, suojaavilla pinnoitteilla, käyttämällä rakennusten ulko-osissa pienemmän homeutumisriskin materiaaleja, huolehtimalla vedenpoistojärjestelmien toimivuudesta ja huolta malla rakenteita säännöllisesti
- Rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus lämmityksessä ja ilmanvaihdon toimivuus

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6.2 Ilmastonmuutokseen sopeutuva tiesuunnittelu

Tehtävät

- Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen teiden suunnittelussa ja rakentamisessa
- Varaudutaan lisääntyviin tulviin parantamalla vesienhallintaa ja tulvavesien reittien suunnittelulla
- Huolehditaan riittävästä katuvalaistuksesta kunnan vastuualueella olevilla kaduilla
- Vahvistetaan siltakeilojen ja -rumpujen rakenteita
- Sisällytetään viheralueita yhdyskuntarakenteiden lomaan pidättämään vettä

Vastuutaho: Tekninen toimi, ELY-keskus
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

6.3 Hulevesien käsittelyn kehittäminen

Tehtävät

- Tehdään hulevesiselvitys ja päivitetään hulevesisuunnitelma huomioiden ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- Tarkistetaan hulevesiviemäreiden mitoitukset

Vastuutaho: Tekninen toimi, ELY-keskus
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Idea

6.4 Ylläpidetään viheralueita, puita ja puistoja rakennetussa ympäristössä

Tehtävät

- Ylläpidetään viheralueita, puita ja puistoja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi rakennetussa ympäristössä

Vastuutaho: Tekninen toimi
Mittari: Toteutetut tehtävät
Määräaika: 2035
Toteutusvaihe: Toteutuksessa

Ilmastosuunnitelman seuranta ja päivitys

Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutumista seurataan erillisen taulukon avulla, jonne vastuutahot päivittävät toteutetut sekä suunnitteilla olevat toimenpiteet ja tehtävät vuosiraportoinnin yhteydessä. Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen sisällytetään kunnan vuosittaiseen toimintakertomukseen. Ilmastosuunnitelma päivitetään kunnanvaltuuston valtuustokausittain.

Ilmastosuunnitelman seuraavan päivityksen määräaika: 31.05.2029

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Lähteet

1. [Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2035](#). Keski-Pohjanmaan liitto 2021. PDF-Tiedosto. Viitattu 15.1.2025.
2. [Kuntien ilmastosuunnitelmat](#). Kaustisen seutukunta. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
3. Kuntien ilmastokysely. Kaustisen seutukunta 2024.
4. [Kuntien ja alueiden khk-päästöt](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
5. [Käyttöperusteisen päästölaskennan menetelmä](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
6. [Kuntien khk-päästöjen skenaariotyökalu](#). Hiilineutraalisuomi.fi. Suomen Ympäristökeskus. Viitattu 15.1.2025.
7. [Tuulivoimakartta](#). Suomen uusiutuvat ry 2024. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
8. [Alueen maatalous](#). Maaseutuyksikkö KaseKa. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.
9. [Käytössä oleva maatalousmaa kunnittain](#). Tilastotietokanta. Luonnonvarakeskus. Viitattu 12.2.2025.
10. [Maidontuotanto kunnittain vuosittain](#). Tilastotietokanta. Luonnonvarakeskus. Viitattu 12.2.2025.
11. Pörtner, H.O., Scholes, R.J., Agard, J., Archer, E., Arneeth, A., Bai, X., Barnes, D., Burrows, M., Chan, L., Cheung, W.L., Diamond, S., Donatti, C., Duarte, C., Eisenhauer, N., Foden, W., Gasalla, M. A., Handa, C., Hickler, T., Hoegh-Guldberg, O., Ichii, K., Jacob, U., Insarov, G., Kiessling, W., Leadley, P., Leemans, R., Levin, L., Lim, M., Maharaj, S., Managi, S., Marquet, P. A., McElwee, P., Midgley, G., Oberdorff, T., Obura, D., Osman, E., Pandit, R., Pascual, U., Pires, A. P. F., Popp, A., Reyes-García, V., Sankaran, M., Settele, J., Shin, Y. J., Sintayehu, D. W., Smith, P., Steiner, N., Strassburg, B., Sukumar, R., Trisos, C., Val, A.L., Wu, J., Aldrian, E., Parmesan, C., Pichs-Madruga, R., Roberts, D.C., Rogers, A.D., Díaz, S., Fischer, M., Hashimoto, S., Lavorel, S., Wu, N., Ngo, H.T. 2021. IPBES-IPCC co-sponsored workshop report on biodiversity and climate change; IPBES and IPCC, DOI:10.5281/zenodo.4782538
12. [Ilmastomuutoksen syyt](#). Euroopan komissio. Verkkosivu. Viitattu 15.1.2025.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Vetelin ilmastosuunnitelma 2025-2035

Liite 1 – Skenaariolaskelman oletukset

Skenaario 2007-2035, Veteli					
Päästöluokka	Päästöt 2007 (kt CO2e)	Päästöt 2035 (kt CO2e)	Päästömuutos (%)	Oletus	Lähde
Kulutussähkö	4	0,3	-93,1		SYKE Skenaariotyökalu
Sähkölämmitys	2,1	0,3	-86,5		SYKE Skenaariotyökalu
Kaukolämpö	0,9	0,18	-80,00 %	Kaukolämmön päästöt vähenevät 90% vuodesta 2017 vuoteen 2035 Energia-alan vähähiilisyystiekartan (2022) mukaisesti	Energia-alan vähähiilisyystiekartta 2022 , Energia teollisuus SYKE Skenaariotyökalu
Öljylämmitys	4,7	0	-100,00 %	Fossiilisesta lämmitysöljystä luovutaan vuoteen 2030 mennessä Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti	Valtioneuvoston periaatepäätös YM/2024/17 SYKE Skenaariotyökalu
Muu lämmitys	3,3	0,8	-74,5		SYKE Skenaariotyökalu
Teollisuus	1	0,5	-47		SYKE Skenaariotyökalu
Työkoneet	4,1	2,5655	-37,43 %	Työkoneiden päästöt vähenevät VTT:n työkoneiden päästökehitysennusteen BIO20 mukaisesti 26,7 % vuodesta 2021 vuoteen 2035.	Työkoneiden päästöjen perusennuste ja sähköistymisen vaikutus päästöihin Markkanen, Johanna; Lauhkonen, Arttu 26/03/2021 SYKE Skenaariotyökalu
Tieliikenne	11,3	3,6963	-67,29 %	Tieliikenteen päästöt laskevat VTT:n raportin WAM2022 skenaarion mukaisesti 66,7% vuodesta 2005 vuoteen 2035.	Tieliikenteen toimenpiteiden khkpäästövähennysvaikutusarviot SYKE Skenaariotyökalu
Jätteiden käsittely	1,7	0,431	-74,65 %	Jätteiden käsittelyn päästöt vähenevät Suomen pitkän aikavälin ilmastostrategian mukaisesti 56,9 % vuodesta 2020 vuoteen 2035 mennessä.	Suomen pitkän aikavälin strategia kasvihuonekaasujen vähentämiseksi 1.4.2020 SYKE Skenaariotyökalu
F-kaasut	1,3	0,1	-91,4		SYKE Skenaariotyökalu
Hyvitykset	0	0			
Yhteensä	34,4	8,8728	-74,21 %		
	Tavoite 2035	6,88	-80 %		
Erotus tavoitteeseen	27,52	1,9928			